

Til
Helse- og omsorgsdepartementet

Referanse :22/992

Oslo, 12.04.2022

Innspill til neste folkehelsemelding 2023

Norsk Tannpleierforening (NTpF) vil benytte muligheten til å gi innspill til neste folkehelsemeldingen som fremmes i 2023.

Tannpleierforeningen viser til Hurdalsplattformen. På tannhelseområdet har regjeringsplattformen styrking av det forebyggende arbeid på munnhelse som første punkt i innsatsområder. Regjeringens vilje til å prioritere forebygging, bør sikre inkludering av munnhelse som innsatsområde i Folkehelsemeldingen.

Norsk Tannpleierforening beklager at munnhelse ikke er del av Helsedirektoratet sitt innspillet til Folkehelsemeldingen. Munnhelsens betydning er vesentlig på flere områder Helsedirektoratet berører i innspillet. Forskning viser at munnhelse og den generelle helsen påvirker hverandre gjensidig. Derfor ser Norsk Tannpleierforening frem til munnhelse blir del av meldingen og dermed bevisstgjør munnhelse som integrert del av helsebegrepet og folkehelsearbeidet. De fleste sykdommer i munnen kan forebygges, og det viser viktigheten av munnhelsen som naturlig del av folkehelsesatsing. God munnhelse påvirker livskvaliteten ved positiv påvirkning på den fysiske og psykiske helsen.

NTpF gir innspill på enkelte tema der det er naturlig at munnhelse blir integrert i meldingen. Tannpleierforeningen sitt innspill, er i stor grad basert på WHO sin strategidokument for munnhelse.

Sosial ulikhet i helse

Det vesentlige spørsmålet som må stilles, er hva samfunnet må gjøre mer av, for å fremme gode levevaner og forebygge sykdom. Målet er en bærekraftig helsetjeneste der potensialet i ivaretagelse av helse hos den enkelte innbygger blir stimulert, og det sammen med et helsefremmende samfunn, reduserer behovet for behandling. Samfunnet må i sterkere grad oppnå synergieffekt av individuelle og befolkningsrettede tiltak. Tannhelsetjenesten må derfor involveres i folkehelsearbeidet i kommunen og sikre at munnhelse som en av de ikke-smittsomme sykdommene, NCD, blir del av strategiarbeidet på området.

Innføring av gode munnhelsevaner og kostholdsvaner i tidlig alder, har effekt på helseatferd videre i livet. Viktig tiltak er systematisert samarbeid mellom helsestasjon og tannhelsetjeneste, sikre befolkningsrettede tiltak som etablering av skolemåltid og sikre at matservering i kantiner, er i tråd med nasjonale kostholdsråd. De sunne valg må bli de enkleste valg ved å gjøre sunn mat mer tilgjengelig. Andre virkemidler er å redusere tilgjengelighet av usunne matvarer, og påvirkning gjennom prissetting ved subsidier og avgifter. Det må etableres et smartere avgiftssystem, og legge føringer for at markedsføring er i tråd med FNs bærekrafts mål. Dette er eksempel på tiltak som kan påvirke kostholdsvaner, og styre forbruket mot mer sunt kosthold.

Graden av helseforståelse, er et undervurdert helsepolitisk problem. Helseforståelse er et viktig innsatsområde for å gi likeverdige helsetjenester og redusere sosiale helseforskjeller. Kun 1 av 3 forstår den

Tilsluttet: Unio

helseinformasjon som blir gitt. For å kunne vurdere og nytte velferdsgodene og forstå aktuell helseinformasjon, må språket i helseformidlingen være tilgjengelig for alle. Helsefremmende adferd, sykdomsforebygging og effektiv egenomsorg krever derfor at det blir redegjort for den enkeltes helseforståelse. Det for at alle kan ta informerte valg, og gjøre helsefremmende atferdsendring.

Ikke-smittsomme sykdommer og levevaner

Kunnskap viser at de fleste sykdommer i munnen kan forebygges. Flere munnhelsesykdommer er en av de ikke-smittsomme sykdommene. Livsstilsfaktorer som bruk av tobakk, dårlig munnhygiene og høyt sukkerforbruk, er risikofaktorer for sykdommer også i munnen. Ved å redusere disse risikofaktorene, kan sykdom som diabetes, hjerte-kar, luftveissykdommer og sykdommer i munnhulen forebygges. Munnhelse må derfor inn som viktig del i strategiarbeidet mot NCD-sykdommene.

Tannpleierforeningen etterlyser et paradigmeskifte i folkehelsearbeidet som inkluderer tannhelsepersonell. Det er nødvendig for å handtere ikke-smittsomme sykdommer på befolkningsnivå. Oral helse, generell helse og trivsel er sammenflettet, og interaksjoner mellom munn og systemiske sykdommer er veldokumentert.

En av årsakene til at sykdommer i munnhulen fortsatt er et helseproblem, er knyttet til at tannhelsetjenesten i for stor grad har fokusert på individuelle risikostrategier. Det resulterer i unødige høye kostnader og lav effektivitet. Munnhulesykdommer, spesielt periodontitt (tannløsnings sykdom), påvirker en rekke forskjellige sykdomstilstander. Periodontitt kan bidra til en forverring av generell helsen, og motsatt. Forståelsen for at risikoen for å utvikle en rekke kroniske sykdommer kan hindres ved å redusere både inaktivitet og manglende tannpuss.

Munnhelse som en del av strategiarbeidet mot ikke-smittsomme sykdommer, vil kunne gi folket flere sunne leveår og redusere samfunnskostnader, samtidig gi økt livskvalitet for enkeltindivider.

God psykisk helse og livskvalitet

I dag er det generelt god munnhelse i befolkningen. Pasienter med alvorlige psykiske lidelser og personer med rusavhengighet har ikke fulgt med i denne utviklingen. Derfor er det viktig at munnhelse innlemmes i arbeidet med psykisk helse i større grad enn i dag. Dårlig munnhelse må ikke bli en ekstra belastning som følge av et sammensatt sykdomsbilde. Livskvalitet er nært knyttet til munnhelse. Betydningen av munnhelse for selvfølelsen og livskvalitet må ikke undervurderes, og derfor er det nødvendig at helsepersonell har god kunnskap om sammenhengen.

Folkehelsearbeid i kommunene

Kommunene og folkehelsekoordinatorerne bør i større grad involvere og benytte ressurser som Den offentlige tannhelsetjenesten kan bidra med.

Ved å innlemme munnhelse i folkehelsearbeidet og samarbeid med Den offentlige tannhelsetjenesten, kan man få synergieffekter av tiltakene, samtidig som gjensidig kunnskapsdeling kan gi helhetlig forståelse i tjenestene. For å gi befolkningen mer samordnede tjenester bør kommunikasjon mellom helsetjenestene være enklere og mer effektiv. Det må bli erkjent at munnhelsetiltak må etableres gjennom hele livet fra helsestasjon til oppfølging av syke og pleietrengende sin munnhelse. I dette arbeidet er tannpleieren en avgjørende samarbeidspart. Tannpleierutdanningen har befolkningstiltak, helseopplysning og helsefremmendarbeid gjennomgående i hele studiet. Derfor har tannpleiere en viktig rolle i

Tilsluttet: Unio

folkehelsearbeidet gjennom hele livsløpet, og etablering av tannpleierkompetanse i kommunen vil kunne styrke vektlegging av munnhelse i folkehelsearbeidet.

Områder med behov for mer kunnskap

Tidligere regjering viste til behov for mer forskning på munnhelse. Det er bakgrunnen for handlingsplanen *Sammen om kunnskapsløftet for oral helse- forskning og innovasjonsstrategi på tannhelsefeltet (2017-2027)*.

I tillegg er det gitt tilskudd til videreutdanning for tannpleiere ved Universitetet i Sørøst-Norge, og i de siste års statsbudsjett står begrunnelsen for denne ordningen:

Videreutdanningen er tilrettelagt for senere påbygning til master i helsefremmende arbeid. I den fylkeskommunale tannhelsetjenesten er det behov for tannpleiere med både videreutdanning i det aktuelle fagområdet og med masterutdanning. Det er også behov for tannpleiere med forskerutdanning. Det viser viktigheten av satsing på mer forskning på tannpleierens fagfelt.

Norsk Tannpleierforening mener at:

- De fleste sykdommer i munnhulen kan forebygges og den generelle helsen og munnhelsen, påvirker hverandre gjensidig. Munnhelse må inn som del av folkehelsemeldingen
- Potensialet i den enkelte innbygger til å ivareta egen munnhelse, må stimuleres og det sammen med et helsefremmende samfunn, er med på å redusere behovet for behandling. Dette grunnlaget skaper en bærekraftig helsetjeneste.
- Graden av helseforståelse må økes
- Munnhelse må større grad integreres i strategi arbeidet for forebygging i ikke-smittsomme sykdommene.
- Helsepersonell må å ha kunnskap om munnhelse, og sammenhengen mellom munnhelsen og livskvalitet.
- Munnhelsetiltak må etableres gjennom hele livet. Det må sikres ved et godt samarbeid mellom tannhelsetjeneste og kommune, fra helsestasjon til oppfølging av syke- og pleietrengende. Etablering av tannpleierkompetanse i kommunen styrker dette arbeidet.

Vennlig hilsen

Norsk Tannpleierforening

Hilde Aga
Leder

Gry Jakhelln
Spesialtannpleier/Fagansvarlig

Tilsluttet: Unio